

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/opozycja-w-prl/39106,Czerwiec-03976-Robotnicza-rewolta.html>

DODATEK SPECJALNY
IPNI
GAZETA POLSKA
NIEZALEŻNA
MIECI NARO

CZERWIEC '76

Robotnicza rewolta

Ten dzień miał zbyt wymowną treść. / A zaczęło się u Waltera: / najpierw wyszedł wydział P-6, / by na placu resztę
pazierać (Anonim, 25 czerwca). Tak rozpoczęła się ballada sprzed ćwierćwiecza, jedna z wielu, poświęcona zrywowi
świata robotniczego na Mazowszu – w Radomiu, Ursusie, Płocku. Tak też, przeto i zwyczajnie, zaczęły się owe krwawe,
świątobne wydarzenia. Jak wcześniej, w latach 1956, 1970 i wtedy gdy – cztery lata później – wybuchły sierpniowe
strajki. Ale na razie jesteśmy w Radomiu, 25 czerwca 1976 r. Posłuchajmy...

Jeden z polskich miesięcy

Z prof. Jerzysa Eislera rozmawia
dr Tomasz Labaszewski

Tomasz Labaszewski: Wydać się, że
na mapie „polskich miesięcy” Czer-
wiec 1976 r. jawił się dotychczas nie-
znany jako „zapomniana rewolta”.
W jakim zakresie – przechowywane
obecnie w Instytucie Pamięci Naro-
dowej – do niedawna niedostępne dla
historyków – materiały „rezerwy”
wzbogaciły naszą wiedzę na temat
wydarzeń sprzed trzydziestu lat?

Jerzy Eisler: Zaczęło wypadać od tego,
że do niedawna Czerwiec 1976 r. pozostawał
najmniej znanym ze wszystkich
„polskich miesięcy” i nie dochodził się
opracowania o charakterze monogra-
ficznym. Dostęp do materiałów zgromadzo-
nych w Archiwum IPN stworzył za-

pełnić nową jakość. Dokumenty te po-
zwalały historykom precyzyjnie zrekon-
struować przebieg wydarzeń 25 czerwie-
ca, a także przygotowania władz
do „operacji cenzury” oraz skąd i dla-
czego cenzura. Łącząc siły i informacje
w następnych tygodniach. Jako pierw-
szy na szeroką skalę materiały te wyko-
zystał Przemek Sasanka w książce „Czer-
wiec 1976. Cenzura, przebieg, koniec
kwiecisty”. Stanowiły one ważne, choć
niepełne, źródło, z którego skorzystał autor.

J.E.: Protest robotniczy z Czerwca 1976 r.
kierowany jest głównie z Radomia
i Ursusem, ale czy słusznie? Czy wła-
nie stąd, jaki był realny zasięg i skala
protestu?

J.E.: Przede wszystkim trzeba w tym
miejscu wyróżnić także Płock, gdzie

ównież doszło do silnej manifestacji
i interwencji milicji. Wypadał to
w związku kaskadycznych działań pro-
pogospodarczych „wymuszonego
protestu” – płacącemu się były masowa-
ny „warcabytami”. Jeśli zaś chodzi o ska-
łę wystąpień, to właśnie korzystając
z materiałów Ministerstwa Spraw Wę-
powatych możemy dziś dość dokład-
nie stwierdzić, że odbywały się one
w 24 z 49 ówczesnych województw,
a w strajkach uczestniczyło w sumie 70-
80 tys. ludzi, co wcale nie odgrywa
w pełni skali społecznego poruszenia,
jaki miało miejsce wtedy w Polsce.

J.E.: Czerwiec 1976 r. był kolejnym
– po Gdańsku 1970 r. – protestem
społecznym, sprzeciwem przeciw
władze polną drastycznego podwyższenia
cen żywności. Czy pomiędzy tymi
kryzysami władz analogie?

J.E.: Choć skala i wymiar tragedii by-
ły różne, łatwo wskazać pewne wyznac-

Czerwiec '76. Robotnicza rewolta

OKRES HISTORYCZNY

(1970-1980) Od Gdańska do Gdańska

07.07.2006

COFNIJ SIĘ